בחזקת שימור קיימי. אין הפירוש כהיא דפ"ק (ד' טו.) גבי פלוגתא דפלגא נזקא קנסא דבחזקת שימור דהתם היינו דאין לריכין שימור שאין דרכו להזיק כמו שן ורגל אבל חזקת שימור דהכא היינו שדרך בני אדם לשומרו ופתח עביד להו שמירה פחותה [א] ור"ת גרס בדר' מאיר בחזקת שימור ובדרבי יהודה נאו בחזקת שימור ולפי הגיר' הכי פירושו מאי טעמא דר' מאיר קסבר פתח שוריס בחזקת שימור חשיבי לבעלים שסבורין הבעלים שאין דרכן להזיק [ב] ועל כן אינם חוששין לשומרם וטעמא דר"י פתח שוריס נאו בחזקת שימור [ג] חשיבי לבעלים ועטרי להו שמירה פחותה ולהך גירסא הוי פירוש חזקת שימור דהכא בחזקת שימור דפ"ק ומיהו בין לר"מ בין לר"י סברי שפיר פלגא נזקא קנסא [ד]: **והא מיבעי ליה ללאו.** [ה] ורלאה כגירסת הספריס דגרסי והא מיבעי ליה לגופיה כלומר לריבוי אחר ריבוי: **לא** פטר ר"י **אלא צד העדאה שבו.** מסברא אומר כן דאמנו משום שנעשה מועד גרע ויפטר אפילו מת"ע [ו] בשמירה פחותה וא"ת התינה לחומרא דאית לן למימר צד תמות במקומה עומדת מסברא כדפריש אלא נקולא דאין משתלם אלא מגופו [ז] ואין מעמידין אפוטרופוס [ח] מנגן וי"ל הואיל דלריכין אנו לומר צד תמות במקומה עומדת לחומרא ה"ה לקולא [ט] ומיהו ליפטר בהודאתו למ"ד פלגא נזקא קנסא לא אמרינן במקומה עומדת [י] דכיון דאייעד לאו קנסא הוא: **מועד** לקרן ימין. מלינו למימר דדוקא נקט לפי שקרן ימין מזומן להזיק יותר מקרן של שמאל [יא] אבל מועד לקרן שמאל כ"ש דמועד לקרן ימין או שמא אין מועד ואוקמא דמילתא נקט:

אלא

דאמר [ב] שוכר כשומר חנם דמי ליתני חוץ משומר חנם והשוכר ואי כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי ניתני חוץ משומר חנם וכולן במועדין פטורין לענין כופר אמר רב הונא בר חיננא הא מני ר"א היא דאמר אין לו שמירה אלא סכין ולענין שוכר סבר לה כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי אביי אמר לעולם כר' מאיר וכדמחליף רבה בר אבוה ותני [ג] שוכר כיצד משלם ר"מ אומר [א] כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם א"ר אלעזר מסר שורו לשומר חנם הזיק חייב הוזק פטור אמרי היכי דמי אי דקביל עליה שמירת נזקין אפילו הוזק נמי ליחייב ואי דלא קביל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכא במאי עסקינן [ד] כגון שהכיר בו שהוא נגחן ותתמא דמילתא דלא אזיל איהו ומזיק אחריני קביל עליה דאתי אחריני ומזקי ליה לדידיה לא אסיק אדעתיה: **מתני'** [ה] קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ [ו] רבי יהודה אומר [ז] תם חייב ומועד פטור שנאמר [ח] ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין: **גמ'** מאי טעמא דר"מ קסבר [ט] סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי ואמר רחמנא תם ניחייב דניבעי ליה שמירה פחותה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנבעי ליה שמירה מעולה וליף [י] נגיחה לתם נגיחה למועד ר"י סבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי אמר רחמנא תם נשלם דניבעי ליה שמירה מעולה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה מעולה [יא] הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעט הכתוב לשמירה מעולה וכי תימא נגיחה לתם נגיחה למועד הא מיעט רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר והא מיבעי ליה ללאו אם כן נכתוב רחמנא ולא ישמור מאי ולא ישמרנו לזה ולא לאחר תניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה פטור מאי טעמא סבר לה כר"י דאמר מועד בשמירה פחותה סגי ליה וליף נגיחה לתם ונגיחה למועד אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר"י אלא צד העדאה שבו אבל [יב] צד תמות במקומה עומדת אמר רב [יג] מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל אמרי אליבא דמאן אי אליבא דר"מ האמר אחד תם ואחד מועד שמירה מעולה בעי אי אליבא דרבי יהודה מאי אריא קרן שמאל אפילו בימין נמי אית ביה צד תמות ואית ביה צד מועדת אמרי לעולם כרבי יהודה ולא סבירא ליה דרב אדא בר אהבה והכי קאמר כי האי גוונא הוא דמשכחת ביה צד תמות ומועדת אבל

אלא ולאי רב לענין שמירה אשמועינן ואי אליבא דר"מ הא תם ומועד לענין שמירה כי הדדי נינהו. לא גרסינן אי אליבא דר"מ פשיטא ואי גרסינן הכי מפרש אי אליבא דר"מ ולענין שמירה לא אשמעינן רב דהא אין חילוק בשמירתו אלא לענין תשלומין אשמעינן פשיטא דהא כי האי גוונא טובא תנן: **אלא אליבא דר"י.** ואשמעינן רב דאם שמרו שמירה פחותה ולא והזיק בקרן ימין שהועד לה פטור דמועד בשמירה פחותה סגיא ליה ואם נגח בשמאל חייב דתם לא אמעיט בשמירה פחותה: **מאי אריא קרן שמאל.** דאי נגח בה חייב אלי זקן כי נגח בימין נמי איכא צד תמות ומועדת נאלאי פטור ולאלאי חייב דהא צד תמות במקומה עומדת ואשתכח דהכא נמי אלי זקן משלם ומאי נפקא לן מדרב: **ליה ליה דרב אדא.** אלא לגמרי פטר ביה ר"י ואשמעינן רב דכי האי גוונא משכחת צד תמות ומועדת בחד תורא ולענין שמירה דאם שמרו שמירה פחותה והזיק בקרן ימין פטור לגמרי ואם בשמאל משלם אלי זקן:

אבל

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"א מהל' שכירות הלכה ב סמג עשין פ סט טוש"ע ח"מ סימן שז סעיף א:

עה ב טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ח ועיין מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה י וכהשגות וכמ"מ וכל"מ:

עו ג מיי' פ"ז מהלכות נזקי ממון הלכה א סמג עשין שז טור ש"ע ח"מ שם סעיף א:

עז ד מיי' שם הלכה ב ועיין בהשגות וכמ"מ וכל"מ סמג שם:

מוסף תוס'

א. [ו]אין צריכין הבעלים אזהרה שישמרו שוורים שלהם דחזקה כל אחד ואחד שומר שורו. רשב"ם. **ב.** שנשמרים מאליהם. ר"פ. **ג.** מאליהם. ר"פ. **ד.** [ול]ר"י דאמר לאו בחזקת שימור קיימי יש לפרש כו' דהיינו דבעיני הבעלים לא חשיבי בחזקת שימור מאליהם, ולכך דרך הבעלים לשומרם לכל הפחות שמירה פחותה, אבל הבעלים טעו שהרי אמת הוא דבחזקת שימור קיימי מאליהם, וא"כ הוי פלגא נזקא קנסא. ר"פ. וכ"ה בתי"ש. **ה.** כך גירסת הקונטרס, ופירשו ללאו, לגופיה, לריבוי אחר ריבוי כדדרשינן, מיהו קשה דלישנא דלאו לא משמע כן, לכך. ר"פ. **ו.** דצד תמות. ר"פ. **ז.** דאין סברא לעשות צד תמות במקומה עומדת לחצאין. ר"פ. **ח.** לפי שיש לו כח יותר בשל ימין מבשל שמאל. רשב"ם.

מסורת הש"ס

א) [נקמן מ: וש"נ]. **ב)** ב"מ פ: לב. לה: [נקמן מ: שבועות מט:]. **ג)** [נקמן נה: לט: ו[ועי' בתוס' שבת נב. ד"ה קסבר], **ד)** [געיל לד:], **ה)** [געיל טו.]. **ו)** [געיל מד.], **ז)** [פסחים כב.], **ח)** [געיל יח.], **ט)** [געיל יח.], **י)** [געיל לט.],

תורה אור השלם

1. אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֻנוּ בְּעָלָיו שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ:

שמות כא לו

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לא פטר כו' דבין דאייעד לאו קנסא הוא. וכ"כ רש"י לעיל לט ע"א ד"ה שור של מרם ותוס' שם ד"ה אין מעמידין ולעיל מ ע"א תוס' ד"ה ולימא לן:

מוסף רש"י

דאמר שוכר כשומר חנם דמי. דקא יהיב אגר מלאכתו ואינו נוטל שכר על שמירתו (ב"מ פ:). דאמר שוכר כנושא שכר דמי. דהואיל ולהנאתו הוא אלא, אע"פ שנתן שכר פעולתו שומר שכר הוא, דאי לא יהיב שכר הוי שואל וחייב באונסין, השתא דיהיב ליה אגרא לא הוי שואל והוי שומר שכר (שם). שוכר כיצד משלם. דשומר חנם ושומר שכר ושואל כתיבי, שוכר לא כתיב ומהו דין מיהו לענין נגיחה ופגיחה, פטור לו חייב (שם). קשרו בעליו. לשור (לקמן נח:). תם חייב. דלא סגי ליה בפחותה (שם). סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי. שרגילין בנגיחה ופגיחה ולריכין שמירה (לעיל טו.) אם לא ישמרום בעלים שלא יזיקו אינם בחזקת משתמרים מאליהם שלא יזיקו, אלא מזיקין אפילו נחקא דלאו אורחיה הלכך על מרייהו למיא לנטוריהו (כתובות מא.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אבל מועד לגמרי לא משכחת לה גלד סמוך לגנ. דליתייב חצי נזק: שלא יגדל אדם כו׳. הכי נמי הא׳ לא יסמכנו על יקיימנו הוא:

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה. ומת: ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הנגיחה: **אם משנגחה.** ומחמת הנגיחה הפילתו: **ורביע נזק.** דתם חייב חצי נזק והאי ולד מוטל בספק הוא ומחולקין: **וכן פרה שנגחה כו׳.** מפרש בגמ׳ [ע״כ]: **גמ׳ אי נמי לגי הא.** דיכול לומר לשמיטה מכרתיו לך ואף על גב דאיכא למימר זיל בתר רובא ורובא לרדיא קזבני והוי מקח טעות אשמעינן מתניתין דהואיל ונקיט מוכר דמי הוה ליה אידך מוליא מחבירו ועליו הראיה: **לגלפתא.** לשמיטה: **דמי רדיא.** יקרין: נעל

אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל: ר״א אומר אין לו שמירה אלא סכין (כו׳): אמר רבה מאי טעמא דר״א דאמר קרא [1]ולא ישמרנו שוב אין לו שמירה לזה א״ל אביי אלא מעתה דכתיב [2]ולא יכסנו נמי שוב אין לו כיסוי לזה וכי תימא הכי נמי והתנן [ו]כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור אלא אמר אביי היינו טעמיה דר״א כדתניא [ז]ר׳ נתן אומר מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר [3]ולא תשים דמים בביתך:

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

שור [ח]שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד: **גמ׳** אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס [ט]דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכמים אומרים [א]זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה למה לי למימר זה כלל גדול בדין אצטריך דאפילו [ב]ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המוציא מחבירו עליו הראיה אי נמי לכי הא דאתמר [ג]המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר [ד]יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך אמאי וניחזי אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא צריכא [ה]בגברא דזבין להא ולהא וניחזי אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא [ו]לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא אמרי ואי

אלא טעמא דר״א כדתניא. [א]תימה מהאי טעמא נמי לא תסגי בור בכסוי משום דרבי נתן וי״ל דבור אית ליה מקנמת טפי כשמכסהו כראוי משור נגחן ועי״ל דמעיקרא ולאי ס״ד דר״א לענין תשלומין קאמר [ב]אבל השתא דמסקינן טעמא כדר׳ נתן לאו לענין תשלומין איירי אלא לגבי איסור בעלמא דאסור לקיימו ואיכא למימר דגבי בור נמי איכא אבל מודה שאם שמרו שמירה מעולה והזיק פטור [ג]מיהו בשמירה פחותה ולאי לא קניא [ד]מדאסור לקיימו אמר לעיל (דף מה:) הא מני ר״א היא:

הדרן עלך שור שנגח ד׳ וה׳

שור שנגח את הפרה. זו דברי סומכוס. תימה דבפרק השואל (ב״מ דף ק. ושם) [ו]משמע דלא אמר סומכוס ימלוקו אלא בעומד בגגה [ז]גבי המלוה פרה בחמור דפריך בגמרא אמאי יחלוקו ונחזי בראשות דמאן קיימא אמר שמואל בעומדת בגגה ופריך ונוקמה בחזקת מרא קמא הא מני סומכוס היא מדלא אמר אלא משמע דלא הדר ביה משנויא קמא [ח]והך [ט]דהכא איכא לאוקומי בעומדת בגגה [י]לר״ע דאמר יחלוקו אשור [יא]אבל לר׳ שמעאל דמני לסלק ליה בזוזי לא תתייאב [יב]אך מהיא דהמניח (לעיל דף לה:) קשה דלייך זאת אומרת תלוקים עליו תביריו על סומכוס דמשמע התם דאפילו בברי וברי קאמר סומכוס דחולקין ואפילו עומד בגיתו מדלא אוקי מתניתין בעומד בגיתו אי כרבי ישמעאל דאמר ב״ח הוא ומני לסלוקי׳ בזוזי ותיתי אפילו כסומכוס:

דאפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא. וא״מ [א]והא [ב]מחויב שבועה ואין יכול ליפטר הוא שזה מודה במקצת בנזק הפרה ובנזק הולד אומר אתי יודע ומתוך שאין יכול ליפטר מלשם כדאמר רבא בפרק השואל (ב״מ דף לח. ושם) ומיהו שמואל לית ליה הא׳ סברא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז. ושם) [ג]ועוד י״ל דלמ״ד פלגא נזקא קנסא לא יהא מחויב שבועה גדולה מהולאת עצמו דמודה בקנס פטור [ד][א] ועוד אומר ר״י דלא דמי כלל דהא טעמא דמחויב שבועה ואין יכול ליפטר מלשם מפרש בפרק כל הנשבעין (שם) משום דכתיב שבועת ה׳ תהיה בין שניהם ולא בין היוצאים ומפרש התם כגון שאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשים ידענא דבאבוה הא״ג ומיחייב ועל כרחך צריך ליתן טעם למה באב חייב ויוצאים פטור דבלא טעמא אין לומר כדאמר התם אי דאמר ליה נ׳ אית ליה וז׳ לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה אלא היינו טעמא דבאב חייב לא ידענא דהיה לו לידע אם חייב לו מנה אם לאו [ד]אבל יורשיו לא היה להם לידע במילי דאבוהון ומהאי טעמא אית ליה נמי למיפטר בשמעתין שאין לו לידע דבר זה אם משגחה ילדה או קודם [ט]ואי״ת דהכא משמע דלית ליה לרב יהודה ברי עדיף ולקמן בפרק בתרא (דף קיח.) ובהשואל (ב״מ דף לז: ושם) [ט]אמר מנה לי בידך והלה אומר אתי יודע רב יהודה ורב הונא מחייבי דברי עדיף ואין לתרץ דהכא משמיה דשמואל קאמר דהא בספ״ק דכתובות (דף יב. ושם) [ו]בעי למימר הא דרב יהודה ורב הונא דשמואל היא ולפי אותה סברא תקשה דשמואל אדשמואל וי״ל כדפרישית לעיל דהתם ברי שלו טוב שידע שיכחישנו אם הוא משקר [ז]וגם אומו יש לו לידע אם חייב לו אם לאו הלכך מדטעין שמא מוכחא מלתא דברי דהאי אמת הוא [ח]ואי״ת אפילו אבל הכא אם שמועון ברי לפי שידוע שזה לו היה בשעת נגיחה וזה טוען שמא שאין לו לידע משו״ה אין ברי עדיף ובספ״ק דכתובות (שם) דבעי למימר הא דרב הונא ורב יהודה דשמואל היא ולא מסיק אדעתיה הא דדחי התם במסקנא היה יכול להקשות התם דשמואל אדשמואל דהתם פסיק שמואל כר״ג דאמר נאמנת בהיא דמשארתני נאנסתי אע״ג דהתם אין לנעול לידע מתי נאנסת [ח]והכא בשמעתין מודה שמואל דלא אמר ברי עדיף במקום שהברי גרוע אלא שבכמה מקומות יכול לומר וליטעמיך ולא קאמר [ט]והיא דהכא והעלייה (ב״מ דף קמו: ושם) [י]דהיה אחד מכיר מקצת אבניו וטולן ואמר [בגמ׳] לאידך קאמר אתי יודע ופריך ליתא תיובתא דר״ע ומשמע דלרב יהודה ניחא [כ]התם י״ל דרגילות הוא שכל אחד מכיר מקצת אבניו [כא]וכן מוכח דמוקי לה כגון שיש עסק שבועה ביניהם [כב]ואם לא היה לו להכיר אבניו לא הייתי אומר מתון שאין יכול ליפטר מלשם כדפרישית לעיל [כג]והיא דתנן כיס עסק שבועה ביניהם (ב״מ דף קלד. ושם קלה) [כד]זה אחי אתי לגמון ויטול עמו בחלקו ומוקי בגמ׳ דאמרי אינך אין אנו יודעין ודייק דאמרת מנה לי בידך והלה אומר אתי יודע פטור אע״ג [כה]דברי גרוע הוא שאין לכם לאחין לידע אם הוא אחיכם דמה יודעים באותו שבת מנדעינא היה התם בלאו הכי דאי ספיר ואין חוסש לומר וליטעמיך ועוד י״ל דהתם מצי למימר דהכי קאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר אתי יודע פטור היכא דהוי ברי גרוע והשמא טוב כעין הבא דמתני׳ דהתם:

המוציא מחבירו עליו הראיה. משמע מהכא דאין הלכה כסומכוס מדלא ס״ל שמואל כוותיה [כו]ובשמעתין דכל דאליס גבר בפרק מחזקת הבתים (ב״מ דף לה. ושם) [ט]יש להאריך בזה: **ונחזי אי דמי רדיא לרדיא.** פי׳ הרי״ר בר מרדכי דהכא אפי׳ כרבנן דאמרי בהמוכר את הספינה (שם דף עז:) מכר הלמד לא מכר הנבר ולית להו הדמים מודיעים הכא מודו דהני מילי גבי למד דאיכא רובא ומחזקה דרובא קרו לגמד למד ולנבר נבר וגם הוא מוחזק [כו]ואפילו לפי הספרים דלא גרסי רובא [כח]מ״מ לא אתיא דמים למודייהו ומפקי מחזקה אבל הכא רובא לרדיא זבני [כט]ואיכא חזקה כנגד אותו הרוב שהמוכר מוחזק אמרינן הדמים מודיעים לסייע לו לרוב או לחזקה ורשב״ס פירש בהמוכר פירות (שם דף לב. ושם) [ל]בענין אחר:

א ב מיי׳ פ״ט מהל׳ גזלה ומאבד ה״ב ג ד הלכה ו סמג עשין סא טוש״ע ח״מ סימן שלט פעיף ב ג וסימן ז פעיף ה:

ב ג ד ה מיי׳ פט״ז מהלכות מכירה הל׳ ה סמג לאוין קנ טוש״ע ח״מ סי׳ רלב סעי׳ כג:

רבינו חננאל

פרק חמישי - שור שנגח את הפרה אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין. המוציא מחבירו עליו הראיה. פר״ח דקיי״ל כחכמים ואע״ג דאמר רבה בר אבוה בפרק השואל את הפרה אין אומר סומכוס אפילו ברי וברי שינויא הוא דהחויה היא דקיי״ל כחכמים. איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן. קיי״ל הלכתא כשמואל בדיני. וכן פר״ח זצ״ל דהלכתא כשמואל.

מוסף רש״י

בסהה כראוי. ועכר עליו השור אי תמוה וגפל ומת (לקמן נב.).

הדרן עלך שור שנגח

הני״ה

ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע. לכ״ל, ולא עליה יודעין אבל הם יודעין, אלא קתני ואינו יודע, והכי אמרינן בשם אומרן (כ:) ולהכי כל כ״ב הוא דאמר אמר קומסוס אפילו ברי וברי כו׳ (רשב״ם ב״ב צג.). **אם עד שלא נגחה.** השור, ילדה. ופעור בעל השור (שם). משלם. בעל השור, חצי נזק לפרה. דשור מם משלם חצי נזק, ורביע נזק לולד. משום דחצי נזק דולד הוי ממון המוטל בספק וחולקין (שם). ונמצא נגחן. שהיה נגחן קודם מכירה ואין לאור אלא לשמיטה (שם צב.). מקח טעות. כיון ונמלא מומן והלכי זחי כדמפרש טעמא לקמיה דרוצה לרדיא זמני (שם). יכול שיאמר לו כו׳. דממומנא לא אולינן בתר רובא אלא אחר טעונה טובה (שם). לשחיטה מכרתיו לך. דהא איכא לאו כלום הוא ורוצה לאו כלום הוא ומה ליה כי אלנא ופנגא ומטולא מחבירו עליו הראיה, ואפילו לסומכוס דאמר ממון המוטל בספק מולקין, וקי״ל כותיה, דסתם לן תנא כוותיה, הני מילי כגון שור שנגח את הפרה ומתלה עובדה בלדה ואין יודע לכ״ד איזה היה המעשה אם ילדה קודם נגיחה או אחר כן, ואפילו טעין הד מייהו טעונא ברי ואיתך טעונא שמא, וכמו שבא ויבסם בנכסי שפה בפרק החולץ (לח.) דקי״ל מולקין משום דאין יודע אם כן מ״ל לרשאן וייכשו זקנו אם כן ז׳ לאחמון וכנו אל יכם הוא, אבל הכא שאנו יודעין איזה היה המעשה, הרי זה מכרן לזה שתגלה הדבר שהיה נגחן קודם לכן, הכא מודה סומכוס דלא הוה ממון המוטל בספק אלא מאיזו מהם הוא שטוען יפה, דהיון דרוצה לא כלום הוא לא הוה לו לומר לפרש אלא הלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבעינא ליה, ומדלא פירש הספק, ולא דמי ליה ומנלא מומן, דהתם יין קתבע מיניה דמוכר בהדיא (רשב״ם שם). **ונחזי אי גברא בר׳.** לומר היכי דמי דפלגינ רב ושמואל, ליחזי אי הא גברא עובד אדמה הוא ולא טבח, ורגיל לקנות שוורים למרעה, וכגון שהיו מכרין זה את זה, ולאי לרדיא זבין, ואפילו לשמואל ליהוי מקח טעות, דהיון שמכרים זה את זה כאילו פירש לו מכור לי שור למרעה (שם). **דזבין לנכסתא.** כגון טבח שאינו עובד אדמה (שם). **דזבין להא ולהא.** כגון טבח ועובד אדמה (שם). **ונחזי אי דמי רדיא לרדיא.** היון דהאי גברא עביד דחזבין לבהי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים ומתוך הדמים מודעים, דשור לרדיא קונין בעבדים דינרים ולשמיטה בי׳ דינרים ומחזי אי דמי רדיא ליכא לייהו לר׳ דיר כ׳ דיר הדמים מודעים לרדיא זבין וכרי זה מקח טעות, כמוכר יין ומנלא מומן, ותמתי קתבע שמואל דיכול לומר לשמיטה מכרתיו הא ולאי לרדיא זבין, דהא אפילו לשמיטה זבין כיון דדמי רדיא קבע מיניה לוקח מקחו בטעו, דנתפנה יתר מדמות, דהא לא חזיא לרדיא, שהרי נמלא נגחן ואינו שוה אלא ר׳ דינרים לשמיטה, ולאי דמי נכסתא יכב ליה ולאי דלנכסתא זבין (שם, עי״ש בארוכה). **דאוקיר בישרא.** ולהכא דמים מודעין, ואיכא דגרס דזל רדיא וקם כי בישרא, והיינו הך (שם).

מסורת הש״ס

א) לקמן נב. ב) לעיל טו: [כתובות מא:]. ג) ב״ב נב., ד) לעיל לה: ה) ב״מ נ: לח: ק. [ב״ב קמא]. ו) ב״מ נ. ז) ב״ב נב., ח) [מתניתא. הר״ש]. ט) ד״ה הא], י) [ד״ה מתוך], יא) [ד״ה רב הונא], יב) [ד״ה לימא], יג) [ד״ה ומאי], יד) [ד״ה ולמחז],

תורה אור השלם

1. אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֻנוּ בְּעָלָיו שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לו
2. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר: שמות כא לג
3. כִּי תִבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ: דברים כב ח

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה דאפילו וכו׳ ועי״ל דלמ״ד פלגא נזקא קנסא. עיין לעיל דף מא ע״ב תוספות ד״ה מודה:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה דאפילו כו׳ ועוד תר״י כו׳. נ״ב וכ״כ הרמב״ד והרמ״ם פפ״ו וס״פ. אבל הרמב״ם תולק:

מוסף תוס׳

א. לכאורה ה״ק דכיון דאסור לקיימו לא סגי ליה שום שמירת בעלים אפי׳ שמירה מעולה. ר״פ. ב. ולומר שאפי׳ עשה לו שמירה מעולה חייב בתשלומין, והיינו דאקשינן עליה מתשלומי הבור. רפ״פ. ג. מן התשלומין אלא שאסרו להשהותו משום מידת חסידות. רפ״פ. ד. להפטר. ר״פ. ה. שאין מוחזק לא זה ולא זה, אבל היכא דמוחזק מודה סומכוס דעל אידך להביא ראיה. תוס׳ מ״מ ק ע״א ד״ה מא מני. ו. ממאי דאוקימנא למתניתין בעומדת באגם, ואפ״ה סומכוס היא ולא רבנן. תו״ש. ז. מתניתין. נמוק״י. ח. ואע״פ שקראוהו מוציא לדברי חכמים, היינו משום דבעלים הוו כמוחזקין, ומחזיקין אותו בחזקתן, וכדאמרינן [בב״מ] ונוקמה בחזקת מרא קמא. רפ״פ. ט. [ד]כי קאי באגם הוי כשור של שותפין. רפ״פ. י. דכי קאי באגם מאי הוי, כל היכא דאיתיה ברשות מריה הוא. רפ״פ. יא. ואמאי על הניזק להביא ראיה. תו״ש. יב. מזיק. תו״ש. יג. [ד]באומר איני יודע לא קרי ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליפטר מלשם, ומשלם שהרי זה אינו מחויב ליפטר כמו שאמרתי. [ד]אע״ג דע״א קם להבועה כשכפר, מסתברא דהכא [בקנס] אפילו כשכפר אינו בא לידי שבועה דאין שבועת ע״א בכפירת בעל דבר אלא במקום שאם הודה מתחייב על פיו, שאין השבועה אלא כדי שיודה. וכאן אלו הודה פטור דאינו משלם קנס ע״פ עצמו. וכן נ״ל באומר איני יודע. רשב״ם נעל אם ע״ב. ועי׳ שו״ת רע״ק תניינא סי׳ ו׳ ד״ה ופסק דלא ידע, לכך משלם. מרדכי. טז. דלא הוה בשעת מעשה. מרדכי. יז. דאם לא הלוהו לא היה מעיז פניו לומר מנה לי בידך, שהרי הלוה יודע שלא הלוה ממנו כלום. תוס׳ כ״ב קלה ע״א ד״ה אבי. יח. והשמא גרוע, דנראין הדברים דמה שאומר אינו יודע דחויי קא מדחי ליה נפשיה. תר״מ וכ״ת. יט. [ד]ברי דידה רע ושמא שלו טוב. תוס׳ ב״מ לז ע״ב ד״ה רב הונא. כ. ומיהו למסקנא לא קשיא מידי דהא אוקימנא טעמא דשמואל התם משום מיגו. רפ״פ. כ. והשתא הא לר״ע נמי הוי תיובתא, דמודה התם דפטור דהוי ברי גרוע משום דאידך אינו יודע אם היו שלו לפי שהרבה אבנים דומות זו לזו. תוס׳ כ״ב ס״ס. כא. אפי׳ אין בהם סימן. תוס׳ כ״ב ס״ס. כב. מתוך שאינו יכול ליפטר משלם. תוס׳ ב״מ ס״ס. כג. ביורדשים, דלא אמרינן בהו מתוך שאיל״מ משום דלא הוי לידע. תוס׳ ב״מ ס״ס. כד. האומר. תוס׳ ב״מ ס״ס. כה. [ד]התם מודו כו״ע דפטור. תוס׳ ב״מ ס״ס. כו. [מדק]אמר שמואל זו דברי סומכוס וכו׳, משמע זה ולא ר״ל, ועוד דקאמרינן (התם) אי נמי זה הלכה כלל גדול בדין הוא לכי הא דהמכר שור לחבירו ונמצא נגחן כו׳ משמע זה כלל גדול אפי׳ במוכר שור לחבירו אמרינן דהמוציא מחבירו עליו הראיה כ״ש בפלוגתא דסומכוס ורבנן דסבר שמואל המע״ה. תוס׳ ב״מ לה ע״א ד״ה ומאי שנא. כז. ולהכי אין הדמים ראיה להכחיש רוב וחזקה. תוס׳ ב״מ לא ע״ב ד״ה ולאמר. כח. דגרסי דאיכא דקרו לצמד צמד כו׳ ולא גרסי רובא. תוס׳ ב״מ ס״ס. כט. מסייע ללוקח. נמוק״י.

ה"ג. אי ליכא לאשתלומי מיניה לשקול תורא בזוזי לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה ואית דגרסי אי ליתא להאי זוזי משמע שאם אין אותן מעות בעין שנתן לוקח למוכר אפי' אית ליה זוזי אחריני לא יהיב ליה זוזי[א] ואין נראה לר"ת מאחר שמקח טעות הוא סברא הוא שדינו כדין ב"מ[ב] וב"מ אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו. ושם) בההוא דקאמר תולה מעותיו בנכרי הוה ואור"ת שיש ג' דיינים לב"ח ולנזקין ולשכיר דבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדפי' ואי לית ליה זוזי לא מצי א"ל זיל טרח וזבן ואייתי זוזי כדמוכח בהכותב והכא בשמעתין דקאמר ממרי רשוותך פארי אפרע ונזקין אפי' אית ליה זוזי מצי לסלוקי בארעא לרב הונא דאמר בב"ק (דף ט.) אי כספ או מיטב ולרב הונא בריה דרב יהושע כל מילי מיטב הוא ובשכיר אפי' לית ליה זוזי אמרינן ליה זיל טרח ואייתי זוזי דגבי פועל לא אמרינן ממרי רשוותך פארי אפרע כדמוכח בהבית והעלייה (ב"מ דף קיח.)[ג]:

שאין נזקקין אלא לתובע תחילה. פ"ה כגון לאובן תובע לשמעון מנה שהלוהו ושמעון משיבו תפסת משלי המחזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפתח מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נזקקין לטענת לאובן ומוליאים לו המנה ואח"כ נזקקין לשמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון והשתא נ"ל לפ"ה דמיירי כגון שיש לראובן שטר על המנה דאי לאו הכי נאמן שמעון אפי' יש עדים לראובן דהמלוה את מבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים[ד] ואי"ת היכי דמי אי יש לשמעון עדים מוכנים או טוען שיביא עדים תוך ג' יום שתפס ראובן משלו למה יגבה ראובן תחילה והלא אם שואל ג' יום לפרוע חובו נותנים לו שהוא זמן ב"ד[ה] ואם שמעון אומר שיביא עדים שלו לאחר ג' יום אפי' בלא קרא נמי לא היינו שומעין לו ואפי' זילו נכסיה דאטו אם אומר שלאחר שנה או שנתים יביא עדים מי שומעים ליה כלל וי"ל כגון דשמעון אומר פלוני ופלוני בשעת מעשה היו יודעים שכדברי כן הוא ואנו יודעים שהוא אומר אמת בזה שהיו בשעת המעשה[ו] ואי לאו קרא ה"א שראוי להמתין להם אפי' סופן לבא לזמן מרובה[ז] וי"מ כגון שזה מודע שאבל בו ושמעון אומר יש לי שאר תביעות עליו ומגבינן לראובן דמי חבלתו אע"פ ששמעון אומר שהיום או למחר יביא עדים ואין ממתינין לו כלל דקי"ל בהחובל (לקמן דף לא.)[ח] דאין נותנין זמן לחבלות ויותר משמע לפרש לענין חבלה מלענין מלוה מדמייתי עליה קרא דאסרו חמור בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה. ושם)[ט]:

ורביע נזק אחד משמונה בנזק. תימה היאך משוה הולך לפרה פשיטא שלא עשה הולך נזק כמו הפרה דאטו[י] אם יש לו לאחד ט' חלקים ולאחד חלק אחד מי ישלם זה כמו זה כאילו היתה חציה שלו והא תניא בהדיא בפרק ארבעה ומשה (לעיל דף לו.) האחרון נוטל מנה ושלפניו [ממשיס זוז ושניס] הראשונים דיבר זהב משמע שכל אחד מפסיד כפי מה שיש לו ומפרש ריב"א דכולה מלתא נקט לסימנא בעלמא כאילו הולך עשה חצי נזק אבל לעולם לא משלם אלא רביע נזקו[כ] שאם הפרה שוה שמונים זוז בלא הולך ועם הולך מנה ואלו כל נזק שעשתה מנה כגון שנגחה שור שוה מאתים ונמצא חלק חמישית הולך ואם היה ואלו שותף היה נוטל הפרה עם הולך ועכשיו שהוא פפק נוטל חצי הולך שהוא עשר זוז שהוא רביע נזקו של הולך:

גלית אדעתיך דשותפא אית לי. ומאחר שהולה שיש לו שותף לא ישלם רק חצי התשלומין ואידך פלגא לא משלם כולו בעל הולך דשמא ילדה ואח"כ נגחה וחולקין ואפי' לר' נתן דאמר (לקמן דף נג.) כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי מודה הכא דעד כאן לא קאמר רבי נתן אלא בשור שדחף את חבירו לבור שבעל השור אין לחייבו אלא רביע אע"פ שודאי הזיק לפיכך משתלם כל השאר מבעל הבור כיון שהבור הרגו לשור אבל כאן שאם הולך במעי אמו בשעת נגיחה יש לו להתחייב בתשלומין אין לחייב הפרה תשלומין שהם על הולך לשלם אם נגח:

מידע ידעי דשותפות אית לי. [ז]פי' שיש לנו להעמיד הפרה בחזקת שהיא מעוברת והשתא היא דילדה ומודה קומכוס כיון דליכא תרתי שהוא מוחזק וגם איכא חזקת גופה דאמרינן המע"ה הלכך לא משלם בעל הפרה אלא רביע כאילו ודאי אית ליה שותפי[יא] ומיהו להוציא ממון מיד בעל הולך אין מועלת חזקה[יב] הלכך לא משלם בעל הולך אלא אחד משמיניה זוז ואידך אחד משמיניה זוז מפסיד וה"נ אשכחן בההוא דהמחליף פרה בחמור דמוקי בהשואל (ב"מ דף ק. ושם)[יג] כקומכוס ולא אמרינן אוקי אחזקתיה והשתא הוא דילדה להוציא ממון מחזקת מרה קמא וקשה לר"י דבפרק השואל (שם דף לז: ושם לח:) תנן זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו נגי שאלה היום ושכרה למחר ומוקמא לה כקומכוס ואמאי לא אמרינן אוקמיה אחזקתה והשתא היא דמתה[יג] להעמיד הממון ביד השואל ויפטר מלשלם ואור"י דשמא יחלוקו לזו אשאלה היום ושכרה למחר קאי אלא אשאל אחת ושכר אחת:

ואי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי[ט] דאמרי אנשי ממרי רשוותך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך[א] ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל[ב] בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר שמואל בר נחמני מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר[ג] מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראיה אליהם מתקיף לה רב אשי הא[ד] למה לי קרא[ה] סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"נ אמר רבה בר אבוה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה[ו] מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם אמרי נהרדעי[ז] פעמים שנזקקין לנתבע תחלה והיכי דמי דקא זילי נכסיה: וכן פרה שנגחה את השור [וכו']: חצי נזק ורביע נזק פלגא נזקא הוא דבעי שלומי כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה אמר אביי חצי נזק אחד מארבעה בנזק ורביע נזק אחד משמנה בנזק ואי פרה וולד דחד נינהו ה"נ דמצי א"ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי אלא לא צריכא דפרה דחד וולד דחד ואי דקדים תביעה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה לבעל פרה פרה דידך אזיקתן הב לי ראיה דאית לך שותפי אלא דקדים תביעה לבעל ולד תחלה דאמר ליה גלית אדעתך דשותפא אית לי איכא דאמרי אף על גב דקדים תביעה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה דאמר ליה מידע ידעי[ח] (אנא) דשותפא אית לי אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרינן איתה לפרה משתלם חצי נזק מפרה ליתא

בעל דברים. תובע: **שאין נזקקין אלא לתובע תחילה.** כגון לאובן תובע משמעון מנה שהלוהו[ט] (בעדים או בשטר) ושמעון משיבו תפסת משלי המחזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפתח מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נזקקין לטענת לאובן ומוליאים לו המנה ואח"כ נזקקין לו לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון: **דקא זילי נכסיה.** שיש כאן תגרין שיקנוהו בדמים יקרים ומאחר יגלו לסם. אי נמי שקרקעותיו זלות ע"י תביעה זו שרוצין לאותו לחזק ואם יוציאו לו תפיסתו או משכונו ימכרם וישלם לו מהן: **חצי נזק ורביע נזק.** הרי כל הנזק חסר רביע ואמאי הא חס הוא ופלגא נזקא הוא דבעי שלומי ותו לא והאי כל נזקא נכי רבעא דמחייבת ליה לשלומי מאי עבידתיה: **אמר אביי חצי נזק.** דקתני היינו חצי תשלומין שישנו על הפרה אם אין ולד להא איכי משלמת מ"ג השתא משלם רבעא משום דאית ליה שותפות וכדמפרש ואזיל דולד דאיכא אחריינא הוא: **ורביע נזק.** דקתני אולד רביע חצי נזק שהיה מייב אם הוא לבדו נגח דהיינו אחד משמנה בנזק כדמפרש טעמא ואי פרה וולד כו': **דפרה דחד וולד דחד.** כגון שמכר לו פרה חוץ מעוברה: **דא"נ.** בעל הפרה: **גלית אדעתיך דשותפא אית לי.** ורבעא דנזקא הוא דמחייבנא לך ובעל ולד אמר ליה אי ודאי עם ולד נגחה הואי אנא שותפא ומחייבנא לך רבעא דנזקא השתא דמספקא לך שמיניה משתלמת מינאי: ליתא

ואי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי דאמרי אנשי ממרי רשוותך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה. דליכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מיניה דמוכר, אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר הסוס, ליעבד תורא עמנו בזוזי (רשב"ם ב"ב צב:). דאמרי אינשי כו'. מקבל נקמה לן בב"ק דבב"ק (ט.) דאמר רב הונא לו כסף או מיטב שהטו, ואימיביה רב נחמן לרב הונא שיב לרבות שור כסף, ומשני הכא במאי עסקינן בדלית ליה מעות מלויות, דלית ליה בפשיטא, מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבן ואייתי ליה קמ"ל (שם). ממרי רשוותך. מבעל חובך (ב"מ קיח.) הלוה אבל אתה נוטה לו (ב"ב שם). פארי אפרע. אפילו נותן לך סוכין קבלם (ב"מ שם) סוכין בשוויין (ב"ב שם). דאיכא לאשתלומי מניה. דאיכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מניה (שם. עי"ש בארוכה). ורובא. דשוורים לרדיא זבני (שם). באיסורא. כגון תשב תגיות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה, דאמרינן בגמרא הלך אחר הרוב (שם). בממונא לא אזלינן בתר רובא. אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה (שם) לא אמרינן בתר רובא וסוי מקח טעות, אלא אחר המולה מחבירו עליו הראיה ויטול לו לשחיטה מכרתיו לך (לעיל כז:). מי בעל דברים. מי שיש לו דין (שטות כד יד). יגיש ראיה אליהם. עליו להביא עדים לבדר את הספק, ולשוייתא היא (גיטין מח:). שאינן נזקקין אלא לתובע תחלה. כגון תובע את חבירו לדין שהלוהו ואינו מלוה אם לא טוענו משכון היה לי בידך ומקלקל או אבד, מקקין אחלה ב"ד לבביעת התובע עד שיבא ממונו בידו ואחר כך מקקין לדין המשכון (סנהדרין לה.).

ואי ליכא לאשתלומי מיניה. דליכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מיניה דמוכר, אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר הסוס, ליעבד תורא עמנו בזוזי (רשב"ם ב"ב צב:). דאמרי אינשי כו'. מקבל נקמה לן בב"ק דבב"ק (ט.) דאמר רב הונא לו כסף או מיטב שהטו, ואימיביה רב נחמן לרב הונא שיב לרבות שור כסף, ומשני הכא במאי עסקינן בדלית ליה מעות מלויות, דלית ליה בפשיטא, מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבן ואייתי ליה קמ"ל (שם). ממרי רשוותך. מבעל חובך (ב"מ קיח.) הלוה אבל אתה נוטה לו (ב"ב שם). פארי אפרע. אפילו נותן לך סוכין קבלם (ב"מ שם) סוכין בשוויין (ב"ב שם). דאיכא לאשתלומי מניה. דאיכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מניה (שם. עי"ש בארוכה). ורובא. דשוורים לרדיא זבני (שם). באיסורא. כגון תשב תגיות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה, דאמרינן בגמרא הלך אחר הרוב (שם). בממונא לא אזלינן בתר רובא. אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה (שם) לא אמרינן בתר רובא וסוי מקח טעות, אלא אחר המולה מחבירו עליו הראיה ויטול לו לשחיטה מכרתיו לך (לעיל כז:). מי בעל דברים. מי שיש לו דין (שטות כד יד). יגיש ראיה אליהם. עליו להביא עדים לבדר את הספק, ולשוייתא היא (גיטין מח:). שאינן נזקקין אלא לתובע תחלה. כגון תובע את חבירו לדין שהלוהו ואינו מלוה אם לא טוענו משכון היה לי בידך ומקלקל או אבד, מקקין אחלה ב"ד לבביעת התובע עד שיבא ממונו בידו ואחר כך מקקין לדין המשכון (סנהדרין לה.).

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פט"ז מהל' מכירה הל' ה טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף כג: ד ב ג מיי' פ"ב מהל' חובל ומזיק הלכה כ כפי' התוס' בשם י"מ סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן כד:

מוסף רש"י

ואי ליכא לאשתלומי מיניה. דליכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מיניה דמוכר, אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר הסוס, ליעבד תורא עמנו בזוזי (רשב"ם ב"ב צב:). דאמרי אינשי כו'. מקבל נקמה לן בב"ק דבב"ק (ט.) דאמר רב הונא לו כסף או מיטב שהטו, ואימיביה רב נחמן לרב הונא שיב לרבות שור כסף, ומשני הכא במאי עסקינן בדלית ליה מעות מלויות, דלית ליה בפשיטא, מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבן ואייתי ליה קמ"ל (שם). ממרי רשוותך. מבעל חובך (ב"מ קיח.) הלוה אבל אתה נוטה לו (ב"ב שם). פארי אפרע. אפילו נותן לך סוכין קבלם (ב"מ שם) סוכין בשוויין (ב"ב שם). דאיכא לאשתלומי מניה. דאיכא מעות מלויות למוכר לאשתלומי לוקח מניה (שם. עי"ש בארוכה). ורובא. דשוורים לרדיא זבני (שם). באיסורא. כגון תשב תגיות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה, דאמרינן בגמרא הלך אחר הרוב (שם). בממונא לא אזלינן בתר רובא. אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה (שם) לא אמרינן בתר רובא וסוי מקח טעות, אלא אחר המולה מחבירו עליו הראיה ויטול לו לשחיטה מכרתיו לך (לעיל כז:). מי בעל דברים. מי שיש לו דין (שטות כד יד). יגיש ראיה אליהם. עליו להביא עדים לבדר את הספק, ולשוייתא היא (גיטין מח:). שאינן נזקקין אלא לתובע תחלה. כגון תובע את חבירו לדין שהלוהו ואינו מלוה אם לא טוענו משכון היה לי בידך ומקלקל או אבד, מקקין אחלה ב"ד לבביעת התובע עד שיבא ממונו בידו ואחר כך מקקין לדין המשכון (סנהדרין לה.).

רבינו חננאל

וכן פרה שנגחה את השור וכו'. [חצי נזק ורביע נזק מאי עבידתיה פלגא נזקא הוא דבעי שלומין]. ואוקמא רבא בפרה וולד דחד, והכי קאמרינן אי איתא לפרה משתלם חצי נזק מפרה,

מסורת הש"ס

א) ב"מ קיח. ב"ב לב:. ב) [נעיל ה: ב"ב לב:]. ג) [עיין תוספות שבועות כב: ד"ה אינעית אימא]. ד) [עי' רש"י סנהדרין לה. ד"ה האידך]. ה) רש"ל מ"ז. ו) רש"ל מ"ז. ז) [עי' ש"ך מו"מ סימן כ"ד סק"ג מ"ש על דברי תוס' אלו]. ח) [ד"ה אסרו]. ט) [ד"ה הא].

תורה אור השלם

1. וְאֶל הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ לָנוּ בָּזֶה עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר עִמָּכֶם מִי בַּעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם:

שמות כד יד

גליון הש"ס

גמ' ואי ליכא לאשתלומי כו'. עיין לעיל דף מ ע"א תוספות ד"ה ופיכא ומי ועיין מהרש"א שם: שם למה לי קרא. כתובות כב ע"א נדה כה ע"א:

מוסף תוס'

א. [ו]מצי למימר ליה שקול תורך בזוזיך. רש"ש. ולמדרין הימנה שכל בע"ח פורע מן המטלטלין אף במקום שיש לו מעות, וכ"מ במקח טעות אם המעות בעין מעות חדורין. מאירי. ב. דכיון שנתן מעות כדי שיתקיים מקח זה ונתבטל המקח הוו הנך מעות כהלואה. רש"ש. ג. דתניא [התם] השוכר את הפועל וא"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו, ומוכח בגמ' אע"פ ששוה כדי שכרו. ימומ"י, ומשמע התם אפי' דלית ליה זוזי. תוס' כתובות פו ע"א ד"ה לנע"מ. ד. [ו]נאמן שמעון בטענותיו במיגו. רש"ש. דאי בעי אמר פרעתיך. כ"פ. ה. שהרי אף כשיתברר שהדין עם התובע נותנין זמן ב"ד לנתבע. מאירי. ו. אלא שאין יודעין מה יעידו. מאירי. ז. קמ"ל שאין שומעין לו אם לא שיהיו הדברים ניכרין אמת. מרדכי. ח. בשור של ב' שותפין. כ"פ. ט. לפי מה שהוא שוה. כ"פ. י. תימא היכי ידיע הא ספק הוא וא"כ הו"ל למימר חולקין לסומכוס, וי"ל. כ"פ. יא. ולא דמי לרישא דמתניתין שור שנגח דחולקין, דהתם חזקה דגופא מסיימא לניזק. כ"פ. יב. [דהא] מ"מ חזקה דממונא מסיימא לבעל הולד שהוא מוחזק. כ"פ. יג. בשעת שכירות. תוס' כ"מ ק ע"א ד"ה הא מני.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ליתא לפרה. ותס״ס אין (א) משלם אלא מגופו ואמר ליה הב לי כולה פלגא הזיקא מולד דליתו נמי אזקן בהדי פרה ורבא ס״ל דחד גופא הוא והוי כאחד מאבריה כדמפרש בסיפא דמילתיה משלם ליה מינה רבעא דנזקא ואידך רבעא מפסיד ואפי׳ שור הולד כל פלגא נזקא: **משלם כוליה חצי נזקא מולד.** כי ליתא לפרה: **פרשא.** דבר המופרש ממנה: **אין שמין.** אריסא קאי שור שנגח את הפרה והפילה אין שמין כל אחד בפני עצמו שעולין דמי הנזק הרבה אבל שמין פרה מעוברת כמה היתה יפה תחילה וכמה היא שוה עכשיו אם מתה אם חיה: **מחיים.** מפסיד. ולקמיה פריך אי דינא הוא לכחוש: **נקוטע יד עבדו של חבירו.** אין שמין היד בפני עצמה לומר כמה אדם רוצה ליטול לקטוע יד עבד כזה דולמי הרואה עבדו שלם אין קוטע ידיו אלא בדמים מרובים אבל שמין עבד זה כמה הוא שוה עכשיו וכמה היה שוה תחלה: **המזיק אדם חבירו.** קולן נטיעותיו או אבל ערוגה אחת אין שמין אותה לבדה אלא שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה תחלה ומה פחתו דמיה בשביל ערוגה זו: **פטומא.** מה ששמין אותה שהיתה יפה מפני שומנה הוי דבעל פרה דהא ולד מחמתיה לא אמי שומנה: **נפחא מאי.** מה שהיתה יפה מפני נפחא נמי יאלה:

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא [א]פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא [ב]תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ״ט פירשא בעלמא הוא ואמר רבא [ג]אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש את המזיק [ד]וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו וכן אתה מוצא [ה]במזיק שדה של חבירו א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך פרה מעברתא שיימנא לך פשיטא פרה דחד וולד דחד [ו]פיטמא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין [ז]והלכתא חולקין: **מתני׳** [ח]הקדר שהכנים קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב [ט]הכנים פירותיו לחצר בעה״ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב [י]הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות

ולבסוף נרבעו [ד] אסור [ה] ואותו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמייתי לה בפרק כל הצלמים (ע״ז דף מו:) גבי המשתחוה לקמה וכן משמע בתמורה בפרק כילד מעריכין (דף כה.) דמסיק אדר׳ יוחנן דאמר עובר לאו ירך אמו תיובתא דרבי יוחנן תיובתא אע״ג דאמר בתר הכי לימא תנאי היא [ו] כן דרך הגמ׳ כשאין הדבר עיקר אומר תיובתא אע״ג שיכול למצוא תנאי דפליגי כדאשכחן בהניזקין (גיטין דף נג.) דמסיק תיובתא דמאן דאמר היזק שאינו ניכר שמיה היזק ובתר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע״ג דבפרק הערל (יבמות דף עח. וש״ס) [ז] מייתי מילתיה דר׳ יוחנן דתמורה ופריך עליה הא דאמר רבא נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה כו׳ ודמיק לשנויי שאני עובר כו׳ לא משום שהיה מילתיה דרבי יוחנן עיקר [ח] אלא משום דבעי לאוקמי מילתיה דרבא דנכרית כו׳ ולדבריו הכל [ט] [דהא] רבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו:

מאי טעמא בעלמא הוא. והא דאמר באילו טריפות (חולין דף נח. וש״ס) גבי פלוגתא דר״מ ורבי יהושע בולד טריפה הכל מודים בבילת טריפה שהיא אסורה מאי טעמא כיון דאגידה בגופה כגופה דמיא היינו דוקא אותם שמעורות בגידין שנמצאו אדומות במעי תרנגולת משיב כגוף התרנגולת ולכך אין גובה מביצתה דמי יימר שהיו מעורות בשעה שהזיקה התרנגולת [1] ואפילו לסומכוס לכל הפחות מאותה דמתיילדא האידנא אין גובה דמאתמול גמרה לה אבל לענין טריפה אסורה דשמא בשעה שנטרפה היתה מחוברת ואפילו אותם שנולדו מיד אחר שנטרפה אסורה מגזירה דרבנן כמו שאסרו ביצה דתרנגולת נבילה דתנן במסכת עדיות (פ״ה מ״ג) דב״ה אוסרין ובלא״ה דטעם בבילת תרנגולת נבילה אסורה אטו בילת טריפה שהגדילה באיסור אע״פ שהיא גמורה [ט]:

וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו בו׳. וא״ת אמאי לא קאמר נמי וכן אתה מוצא בשומת דמי ולדות דתנן במתני׳ לקמן (ד׳ מח.): שאמנם אותה כמה היתה שוה האשה עד שלא ילדה מחמת ולדות וכמה היא יפה משילדה ואין שמין דמי ולדות בפני עצמן שהיה נכאם מזיק ביותר אלא שמין הכל ביחד ורשב״ג לא נחלק על רבנן אלא בזה שאם שמין כך פטור המזיק שהאשה משבחת יותר לאחר לידה [1] אבל לא בא לחלוק לומר שישומו הולדות בפני עצמם כי בזה לא נתן טעם למה יחלוק בכך אלא לרשב״ג שמין ולדות אגב האשה כמה שוה האשה מעוברת למכור גופה בלא ולדות פחות מלמכור הכל ביחד [ה] ורבא לר״י דבין לרבנן ובין לרשב״ג [ו] שמין ולדות בפני עצמם ולא אגב האשה משום דיכיון דגוף האשה לאו ממון בעלים הוא [ז] וגם לענין שאר תשלומי חבלות אינו אלו אינו לאוש לשום ולדות אגב האשה כמו ולד אגב פרה [א] ומתני׳ לא איירי כלל בשומת שבח ולדות אלא בשומת דמי ולדות ולכך לא מייתי הכא ראיה מדמי ולדות וכן משמע דמתניתין לא איירי בשומת ולד כלל למאן דמפרש מילתיה דרשב״ג וכי אשה משבחת יותר קודם שתלד מלאחר שתלד והא ולאי סברא גדולה הוא שדמיה עם הולדות מרובין מדמיה שלאחר לידה אלא ודאי לא דברו רבנן ורשב״ג אלא בשומת שבח ולדות אבל ולדות שמין לכ״ע בפני עצמם וה״פ דמתניתין כילד משלם דמי ולדות ולא תימא דמי ולדות לבדן אלא שמין את האשה ומי ומוסיפין הדמים הללו על דמי הולדות ודמי ולדות גופייהו לא אצטריך לפרש מידי והא דמקשה בגמרא האי דמי ולדות שבח ולדות הוא לאו משום דבכלל שומת האשה דמתניתין ליהוי דמי ולדות אלא להיות נתוסף על דמי ולדות הוא דקתני לה במתניתין כדפרישית וכי משני כילד משלם דמי ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כו׳ היינו פי׳ שבח ולדות אבל דמי ולדות א״ל לפרשו:

אי דינא הוא ליכחוש מזיק בו׳. [ב]סובר המקשה כיון שפרה וולד שני גופין הן שמין ולד בפני עצמו ולא דמי לקוטע יד עבד שכל העבד גוף אחד וכן כל השדה שהיא הכל של מזיק כגוף אחד דמי ולהכי מקשה אי דינא הוא כאשר נראה מתוך הסברא לפי שהן שני גופין לכחוש מזיק ומשני הא נמי כגוף אחד דמי דאמר ליה פרה מעוברת כו׳: **נפחא מאי רב פפא אמר לבעל הפרה.** ולא דמי לשבח ולדות דהוי כולה לבעל לרבנן ולרשב״ג חולקין דהכא כיון שבעל הפרה יכול למכור פרתו בלא ולד [ג] נמצא כשמפסידו מפסיד כל מה שדמייה נפחא אבל אשה דאינה יכולה למכור אותו שבח [ד] אין ליפות כחה בשבח ולדות אע״ג דבשאר מזקין גופה יש לה אע״פ שאין יכולה למכור עצמה [10] מטעם זה יפה כח בעל הפרה בנפחא מכח האשה בין לרבנן בין לרשב״ג וכן למ״ד דבנפחא חולקין יפה מטעם זה כח בעל הפרה בנפחא מכח האשה בשבח ולדות לרבנן:

הקדר שהכנים קדרותיו בו׳. הכי תנא בבי לריכי ולא זו אף זו קתני דאי תנא קדירות הוה אמינא ברשות חייב לפי שנוחות לישבר ובסתמא קבל עליה נטירותא אבל פירות לא ואי תנא פירות שנוחות להתקלקל אבל בהמה לא:

מסורת הש״ם

א) [ע״ז תוי״ט ר״פ זה ד״ה וכיצד מזק], ב) [עיין תוספות זבחים קיד. ד״ה וקסבר], ג) [ד״ה אלא], ד) רש״ל, ה) [עיין תוספות ביצה ו: ד״ה ביצים],

מוסף תוס׳

א. (שהמזיק) [שהניזק] נפסד בכחש כפי חלקו, והכי נמי אין לך כחש גדול כי ליתא לפרה ויפסיד (המזיק) [הניזק] כפי חלקו ואמאי משתלם כל הח״נ מולד. תלמידי ר״פ בשטמ״ק, ועי׳ מהרי״ב. ב. בהקרבה. רש״י סנהדרין פ ע״ח. ג. דודאי טרפות שהוא תלוי בחיות ובריאות כיון שאנו רואין שהולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף עם אמו ואין לנו לפוסלו בשביל פסול טרפות. תוס׳ תמוהיב לא ע״א ד״ה למאן. דטרפה שאסרה תורה היינו משום שאינה חיה, וולד זה יכול להיות. רשב״ם. ד. דברי הכל. תוס׳ סנהדרין פ ע״ב ד״ה עובר. ה. דעובר ירך אמו. תוס׳ סנהדרין שם. ו. [ד]מיירי בבצים גמורות דלא אגידי בגופה וגבי מזיק אמר ליה אייתי ראיה דההיא שעתא הות אגידא בגופה דשקול. תוס׳ מולין נח ע״א ד״ה ומלמא. דלא קיימא לן כסומכוס הלכך מספק אין גובין כלל מביצתה. ז׳מוקי״. אבל אם טענה אח״כ בציצים כיון דמגופה קא יצקי גובה הנזק אפי׳ מביצתה כשם שגובין מנוצתה אם רבתה כנפיים אחר שהזיקה. הר״מ ומקרקפטה בשטמ״ק. ז. וזה אינו נתינת טעם רק לענין דמי השבח ולדות. ר״פ לקמן מט ע״ב. ח. ואמאי שבק רבא למיתני דומיא דפרה וולד, ונקט במילי דעלמא. תוס״ל בשטמ״ק. ט. לענין דמי ולדות לעולם. ר״פ שם. י. [וגם] אינה עומדת לימכר. ר״פ שם. יא. שעומדת לימכר, וגם גוף הפרה ממונו. ר״פ שם. יב. האי מקשה לא פליג אקוטע יד העבד ולמזיק שדה חבירו [כין]. רשב״ם. יג. כל זמן טהרה אם היה רוצה, והיה משתכר כל שבח הנפחה דהוא שבח הולד. ר״פ שם. יד. שאינה עומדת לימכר, שאין יכולה למכור עצמה. ר״פ שם. טו. והיינו טעמא משום דאז שמין לפחות של חלושה מבריאה ובזה יש לה נפקותא אע״פ שלעולם לא תמכור (אפילו) [אבל] בנפחה מאי איכפת לה. הר״מ מגרמשא בשטמ״ק.

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי׳ פ״ט מהל׳ מזקי ממון הלכה ח סמג עשין סז טוש״ע ח״מ סימן שלט סעיף ח:
ו ג מיי׳ שם הלכה ד טוש״ע שם סעיף ד:
ז ד מיי׳ ומיק הלכה ב סמג עשין עא טוש״ע ח״מ סימן תכ סעיף טו:
ח ה מיי׳ פ״ד מהלכות מזקי ממון הלכה יג סמג עשין סז טוש״ע ח״מ סימן שלד סעיף ו:
ט ו ז מיי׳ פ״ט שם הלכה ה סמג שם טוש״ע ח״מ סימן שלט סעיף ה:
י ח ט מיי׳ פ״ג מהלכות מזקי ממון הל׳ יג יד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שלג סעיף ח:
יא י מיי׳ שם פ״ז הל׳ ד סמג שם טוש״ע ח״מ סימן שלח סעיף ח:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ליתא וכו׳ אין משתלם אלא:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה מאי טעמא גופה היא וכו׳ בסה״ד אלא משום דבעי לאוקמי. כעין זה לעיל דף מא ע״ב בתוס׳ ד״ה נפקא:

רבינו חננאל

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד. פירוש, משום דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא. ואי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד (דאי ולד נגחה). וכיון דלא ידעינן, משלם רביע דהוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין. זו דברי סומכוס כדכתבינן. אבל חכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה. הילכך, אי פשיטא דהוה ולד בהדה כי נגחה השתא ליתא לפרה משתלם כוליה חצי נזק מולד. ואי לא איפשטא לן דלא הוה וליתא לפרה לדישלם מינה, לית ליה ולא מידי. כך פירש רבינו יצחק אלפסי זצ״ל, וכן פר״ח זצ״ל כדבריו. **ר׳ אחא אומ׳ גמל האוחר בין הגמלים וכול׳.** פיר׳ האוחר נוחר בנשיכה והורג. **תרנגולת שהזיקה** וחייבת להשתלם חצי נזק מגופה כגון הא (לעיל יז. א) היה דליל קשור ברגלו או שהיה מהדס ושובר כלים משלם חצי נזק. אם אינו מספיק דמי התרנגול לתשלום חצי הנזק, אינו משתלם מביצתה. מאי טעמא, ביצה פרשא בעלמא הוא. אבל אם היא מועדת כדתנן (לעיל יז. א) התרנגולין מועדין ולהלך כדרכן ולשבר משתלם מן העלייה, וכל שכן מן הביצה. **אמ׳ רבא** פרה מעוברת שהזיקה והפילה או מתה אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב אמו, שאם אי אתה אומ׳ כן נמצאת מכחיש את המזיק. ואקשינן ואי דינא הוא, ליכחוש. ופריק רב אשי כי היכי פרה מעברתא ליה כי היכי פרה מעברתא

מתניתין כר״ע דכיון דשופתין ניכו הא אמרינן בהמניח (לעיל דף לד.) אם כיחס המזיק לו שבח כרשותן דתרוויהו [א] אלא כר׳ ישמעאל אתיא [ב]: **מאי טעמא גופה היא.** מדאמר רבא בפרק כל האסורין בתמורה (דף ג: וש״ס) ובסנהדרין בפרק הנשרפין (דף פ. וש״ס) ולד הנרבעת והנוגחת אסור [ב] היא וולדה נגחו והיא וולדה נרבעו אין להוכיח דעובר ירך אמו הוא דהתם היינו טעמא שהולד עצמו נהנה מרביעה והיא וולדה נגחו ונרבעו אך משמעתין יש להוכיח כי ליתא לפרה להשתלם משתלם מן הולד ואם לאו ירך אמו למה משתלם מולד חלקו וחלק הפרה אטו שני שוורים תמים שהזיקו אם נאבד אחד מהן מי היה משלם חלקו וחלק חבירו ואימה דרבא גופיה אית ליה בפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) השוחט את הטריפה ומצא בה בן ט׳ חי דמותר דאדרבא סימנין אכסר ביה רחמנא ואור״י דבכל מקום עובר ירך אמו הוא לגד לענין טריפה דכיון שיש לו חיות בפני עצמו ליכא למימר שנטרף עם אמו [ג] וכן הלכה דבכ״מ עובר ירך אמו הוא לגבי מטריפה אע״ג דבפרק כל האסורין (תמורה דף ג: וש״ס) אמר רב הונא בר חנינא ס״ל נחמן מחלוקת כשעיברו ולבסוף נרבעו דר״מ סובר עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא אע״פ שהולד עצמו נהנה ברביעה אין הלכה כן אלא כדאמר רבא אמר רב נחמן התם כשנרבעו ולבסוף עברו פליגי בזה וזה גורס אבל עברו

אזיקו מינך, הכי נמי שיימנא לך. פרה דחד וולד דחד, פיטמא פשיטא דבעל פרה. שבח שומת ניפחא, היל׳ חולקין בעל הפרה ובעל הוולד, שכן הדין בקוטע יד העבד ובמזיק שדה חבירו ששמין העבד והיד בכלל וכן השדה כולה ומה שהוזק השדה בכללה. אסיקנה פיטמא פשיטא דבעל הפרה, ניפחא חולקין, וכן הלכה. מתני׳. **הקדר שהכניס קדירותיו לחצר בעל הבית כו׳.**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות